

Tillsammans gör vi skillnad

LIVSMEDELSVERKETS INRIKTNING 2024

Vi bidrar till en positiv samhällsutveckling

Vi lever i oroliga tider. Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt, konsekvenserna av klimatförändringarna blir alltmer påtagliga och de öppna och demokratiska samhällssystemen utmanas.

I tider som dessa har myndigheter en väldigt viktig roll att fylla. Myndigheter som står för oberoende, vetenskapligt baserad kunskap. Myndigheter som lyssnar på medborgarna och skapar tillit och förtroende. Myndigheter som bidrar till robusthet. Det här är grundpelare för demokrati och välbefinningsutveckling.

Livsmedelsproduktion och -konsumtion kommer allt högre upp på agendan. Vi behöver säkerställa att det finns hälsosam, säker och miljömässigt hållbar mat för alla i både vardag och kris. Här är Livsmedelsverkets roll central. Vi arbetar för att maten i Sverige ska vara säker och ärlig, för ett samhälle där det är lätt för människor att äta hälsosamt och hållbart, och för en trygg livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Våra verktyg är kunskap, råd, regler, kontroll och stöd. Vi kan verkligen bidra till ett hållbart, robust och demokratiskt samhälle!

Vi ska hålla fast vid mycket av det vi redan gör, vi är på god väg. Inom några områden behöver vi ta särskilda kliv. Dessa är i årets Inriktning markerade som prioriterade mål. Här behöver vi lägga mer kraft och öka takten för att åstadkomma förändringar. Det handlar om att på ett påtagligt sätt underlätta för företag att göra rätt, att öka vår innovationsförmåga och att stärka Sveriges försörjningsförmåga av mat och dricksvatten i kris och krig.

Våra långsiktiga mål visar riktningen för vårt arbete. De treåriga målen pekar ut vad vi ska uppnå de närmaste tre åren. Inriktningen är det gemensamma planeringsunderlaget för hela verksamheten – för ledningen, avdelningarna, enheterna och medarbetarna. Avdelningar och enheter planerar vad som ska göras för att nå målen. Där finns den bästa kompetensen.

Jag hoppas att ni, liksom jag, känner att vi kan bidra till en positiv samhällsutveckling.

Uppsala hösten 2023

Annica Sohlström

Vår Inriktning i korthet

Vårt uppdrag

Livsmedelsverket har i uppgift att i konsumenternas intresse arbeta för:

- Säkra livsmedel
- Redlighet i livsmedelshanteringen
- Hållbar livsmedelskonsumtion

Långsiktiga mål

- De som äter sämst äter bättre
- Sverige har fortsatt säker mat och säkert dricksvatten
- Konsumenterna kan lita på informationen om maten
- Alla har tillgång till mat och dricksvatten i kris och krig
- Förtroendet för Livsmedelsverket är högt

Treåriga mål

- Vi kommunicerar snabbt och smart aktuell kunskap som används av dem som kan skapa förändring för de som äter sämst
- Hela myndigheten arbetar för att minska matsvinnet i Sverige
- Våra beslut om hanteringsåtgärder grundar sig i riskvärdering samt analyser av andra relevanta faktorer och åtgärders effekt
- Vi underlättar för företagen att göra rätt
- Kontrollen är riskbaserad, effektiv och likvärdig
- Vi underlättar för företagen att märka rätt
- Vi upptäcker och förhindrar fusk i samverkan med andra myndigheter
- Livsmedelsverket har egen förmåga att klara kris och krig
- Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten har stärkts
- Vår förmåga att leda, samordna och stödja vår sektor är fullt utvecklad
- Vi är en attraktiv arbetsgivare med ett hållbart medarbetar- och ledarskap
- Vi har stärkt vår innovationsförmåga
- Vi har ett verksamhetsstöd som möjliggör en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar verksamhet
- Vi har halverat koldioxidutsläppen från vårt resande 2025 jämfört med 2019

Våra mål

De långsiktiga målen visar riktningen för Livsmedelsverket. Kopplat till de långsiktiga målen finns treåriga mål som pekar ut vad vi ska uppnå de närmaste tre åren. Några treåriga mål är prioriterade. Här är det särskilt viktigt att det sker en utveckling eller att vi upprätthåller en förändring som har påbörjats. Med hjälp av indikatorer följer vi utvecklingen mot målen.

Prioriterade mål 2024–2026

- **Vi underlättar för företagen att göra rätt**
- **Vi underlättar för företagen att märka rätt**
- **Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten har stärkts**
- **Vi har stärkt vår innovationsförmåga**

De som äter sämst äter bättre

En hållbar livsmedelskonsumtion bidrar till en god och jämlik hälsa, till en bättre miljö med minskade klimatförändringar och stärkt biologisk mångfald.

Idag är ohälsosamma matvanor en av de största riskerna för ohälsa och förtida död i Sverige. Övervikt och fetma fortsätter att öka, även bland barn. Olikheter i matvanor mellan olika befolkningsgrupper bidrar till skillnader i hälsa. Samtidigt står maten för ungefär en tredjedel av de svenska hushållens utsläpp av växthusgaser. Livsmedelskonsumtionen orsakar också övergödning, överfiskning och riskabel användning av kemiska bekämpningsmedel. En tredjedel av all mat som produceras slängs. Förändringar som skulle gynna både folkhälsa och miljö är att öka konsumtionen av grönsaker, frukt och bär, öka andelen fullkorn, minska konsumtionen av energitäta och näringsfattiga livsmedel, minska konsumtionen av kött, minska överkonsumtion av mat samt att minska matsvinnet.

Livsmedelskonsumtionen påverkas i stor utsträckning av matmiljön, det vill säga utbud, pris, smak, tillgänglighet, exponering och marknadsföring. Matmiljön skiljer sig åt i olika delar av landet och mellan områden med olika socioekonomiska resurser. För att påverka konsumtionen behövs målgruppsanpassade insatser som både påverkar människors matmiljöer och motivation att konsumera hållbart.

Hur når vi målet?

Livsmedelsverket tillhandahåller vetenskapligt baserad kunskap om vad som är hållbar livsmedelskonsumtion, vad maten innehåller, hur livsmedelskonsumtionen ser ut i olika befolkningsgrupper, vilka konsekvenser den leder till, nödvändiga förändringar, och vilka effekter olika åtgärder kan ha på konsumtionen och matsvinnet. Vi ska vara aktuella och offensiva i att sprida denna kunskap till de som kan göra skillnad samt stödja och samordna de insatser som görs. Livsmedelsbranschen får på så sätt stöd för innovativ utveckling av verksamheter och utbud. Kommuner och regioner får stöd i sitt miljö- och hälsofrämjande arbete. Medvetenheten ökar hos beslutsfattare som därigenom kan skapa samhällliga förutsättningar för en hållbar livsmedelskonsumtion. På så sätt kan utbud, normer och förutsättningar för en hållbar konsumtion förbättras och vi skapar bättre förutsättningar för dem som äter sämst. Vi behöver arbeta för att det ska vara enklast att leva och verka hållbart. Matmiljön runt konsumenter, inte minst barn och unga, är avgörande för att få till en förändring.

Mål 2024–2026

- 1.1 Vi kommunicerar snabbt och smart aktuell kunskap som används av dem som kan skapa förändring för de som äter sämst
- 1.2 Hela myndigheten arbetar för att minska matsvinnet i Sverige

Sverige har fortsatt säker mat och säkert dricksvatten

Sverige har, i ett internationellt perspektiv, både säker mat och säkert dricksvatten. Men det krävs ständig utveckling för att bibehålla den höga nivån.

Bakterier och virus i livsmedel orsakar matförgiftningar och kemiska föroreningar kan påverka hälsan på både kort och lång sikt. Nya kemikalier, konsumtionstrender, klimatförändringar, antibiotikaresistens, ett förändrat säkerhetspolitiskt läge samt nya sätt att hantera och marknadsföra livsmedel – allt detta påverkar förutsättningarna för fortsatt säker mat och säkert dricksvatten.

Hur når vi målet?

Livsmedelsverket arbetar enligt riskanalysens principer. Det innebär att vi identifierar nya faror och gör riskvärderingar. Vi följer vetenskapen, utvecklar omvärldsbevakningen och samverkar med andra myndigheter nationellt och internationellt. Vi utvecklar vårt arbetssätt för hur vi väljer hanteringsåtgärder baserat på effekt.

Det finns två viktiga kanaler för åtgärder som leder till säker mat: dels trygga företag som gör rätt från början, dels en livsmedelskontroll som förebygger och upptäcker fel som kan leda till risker för konsumenterna.

Livsmedelsföretag har ett komplext regelverk och många myndigheter att förhålla sig till. Idag upplever mindre än hälften av företagen att vi förstår deras situation och att vi underlättar för dem att göra rätt. Det treåriga målet om att underlätta för företag att göra rätt är därför prioriterat.

Genom god service, råd och gott bemötande blir det enklare för företagen att göra rätt. Tidiga, nära och löpande dialoger om deras förutsättningar och behov säkrar att vi utvecklar arbetssätt som är relevanta, effektiva och hjälpsamma. Vi behöver i högre grad samarbeta med andra myndigheter i utvecklingen av våra tjänster. Till exempel genom samordnad handläggning och kontroll eller gemensamma digitala tjänster.

Sverige har drygt 300 kontrollmyndigheter inom livsmedelsmedelssektorn och det är en stor utmaning att genomföra likvärdiga kontroller i hela landet. Genom vägledning, mer styrning och förenklade arbetssätt kan Livsmedelsverket bidra till en mer likvärdig och effektiv kontroll. Kontrollerna ska bli mer riskbaserade så att resurser används där risk för avvikelser är som störst och där kontrollen ger mest effekt.

Mål 2024–2026

- 2.1 Våra beslut om hanteringsåtgärder grundar sig i riskvärdering samt analyser av andra relevanta faktorer och åtgärders effekt
- 2.2 Vi underlättar för företagen att göra rätt
- 2.3 Kontrollen är riskbaserad, effektiv och likvärdig

Konsumenterna kan lita på informationen om maten

Brister i märkning och information om livsmedel medför att konsumenter inte får det som de förväntar sig. Felaktig märkning kan också medföra hälsorisker. Konsumenterna ska kunna lita på informationen om maten.

Reglerna om livsmedelsinformation är omfattande, detaljerade och kan vara svåra att förstå. Livsmedelsföretag behöver ofta ha kontakt med många myndigheter, och de upplever brister i bemötandet i kontrollsituationen. Mindre än hälften av livsmedelsföretagen anser att Livsmedelsverket underlättar för dem att göra rätt. Det treåriga målet om att underlätta för företag att märka rätt är därför prioriterat.

Det finns företag som medvetet fuskar. Livsmedelsfusk förekommer där det går att tjäna pengar på att påstå saker eller märka på ett visst sätt. Fusk innebär negativa konsekvenser och kostnader för aktörer inom hela livsmedelskedjan. Långsiktigt kan konkurrensen snedvridas, då företag som gör rätt och märker rätt förlorar marknadsandelar i relation till de som kan ta ett lägre pris på grund av fusk. Fuskkontroller är ofta omfattande och komplexa, vilket små kontrollmyndigheter har svårt att bedriva på egen hand.

Hur når vi målet?

Genom en utvecklad dialog med företag förstår vi bättre behoven och kan utveckla ett mer ändamålsenligt stöd. Kunskapen om behoven ökar också våra möjligheter att bättre driva frågor som är viktiga för Sveriges i EU. En utvecklad myndighetssamverkan och gemensamma tjänster förenklar för företag genom att antalet myndighetskontakter minskar. Genom ett förbättrat bemötande i kontrollsituationen skapar vi en mer lärande kontroll.

För att komma åt livsmedelsfusk ska Livsmedelsverket ha en tydlig styrning, arbeta riskbaserat och bygga upp en fungerande samverkan med andra myndigheter. Genom att höja kontrollmyndigheternas kompetens kring fusk bidrar vi till en ökad medvetenhet samt bättre kunskap om relevanta kontrollmetoder. Vi ska även utveckla vårt samarbete med bransch och företag för att dela information och arbeta förebyggande mot livsmedelsbedrägerier.

Mål 2024–2026

3.1 Vi underlättar för företagen att märka rätt

3.2 Vi upptäcker och förhindrar fusk i samverkan med andra myndigheter

Alla har tillgång till mat och dricksvatten i kris och krig

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges när-område och i Europa har försämrats över tid. Dessutom leder klimatförändringar till nya risker i livsmedelskedjan. Därför är målet Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten har stärkts prioriterat.

Vi behöver beredskap för att hantera olika typer av kriser. Livsmedelsförsörjning är en kritisk förutsättning för både totalförsvaret och vår förmåga att hantera svåra påfrestningar i samhället i fredstid. En livsmedelsberedskap behöver byggas upp för att livsmedelsförsörjningen ska vara tryggad i händelse av en kris där logistikflödena med omvärlden är begränsade. Utgångspunkten för beredskapen ska vara försörjningsförmågan, det vill säga att hela befolkningen har tillgång till den mängd och sammansättning av säkra livsmedel som behövs för att upprätthålla sin hälsa.

Hur når vi målet?

Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten ska öka och Livsmedelsverket ska fortsätta att vara en central och drivande kraft i det arbetet. Kommande försvarspolitiska beslut kommer att ge oss inriktning och medel för att leda uppbyggnaden av Sveriges livsmedels- och dricksvattenberedskap. Vi ska därför fortsätta vårt arbete

med att bygga och sprida kunskap om hur försörjningsberedskapen ser ut idag och vilka insatser som behövs för att stärka den ytterligare.

Som beredskapsmyndighet ansvarar Livsmedelsverket för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen. Målet är att trygga Sveriges försörjningsförmåga av livsmedel och dricksvatten i både freds- och kristid. Vi behöver därför säkerställa att de samhällsviktiga verksamheter vi bedriver fungerar även när belastningen i samhället ökar till följd av kris eller vid höjd beredskap. Det innebär också att vi behöver arbeta för att alla som ingår i livsmedelskedjan har förutsättningar att bidra till försörjningsförmågan vid alla konfliktnivåer.

I vår roll som sektorsmyndighet förväntas vi tydliggöra vilken gemensam förmåga myndigheterna i beredskapssektorn behöver ha och vi ansvarar för att det finns en tydlig process och långsiktig planering för det gemensamma sektorsarbetet. Vi ska även vara en sammanhållande länk mellan beredskapssektorn och andra aktörer – till exempel Regeringskansliet, MSB, Försvarsmakten, övriga beredskapssektorer och civilområden. För att kunna göra detta behöver vi fortsätta utveckla förmågan att leda, samordna och stödja vår sektor.

Mål 2024–2026

- 4.1 Livsmedelsverket har egen förmåga att klara kris och krig
- 4.2 Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten har stärkts
- 4.3 Vår förmåga att leda, samordna och stödja vår sektor är fullt utvecklad

Förtroendet för Livsmedelsverket är högt

Att människor har förtroende för samhällsinstitutioner utgör grunden för demokrati och välståndsutveckling. Att medborgare uppfattar myndigheters verksamhet som legitim, effektiv och väl genomförd är avgörande för att vi ska nå våra mål.

Myndigheternas arbete med att vidmakthålla ett högt förtroende utmanas av att vi lever i en tid med komplexa samhällsutmaningar och snabba förändringar. Det ställer stora krav på kommunikation, transparens, snabbhet och ett löpande förändringsarbete.

Hur når vi målet?

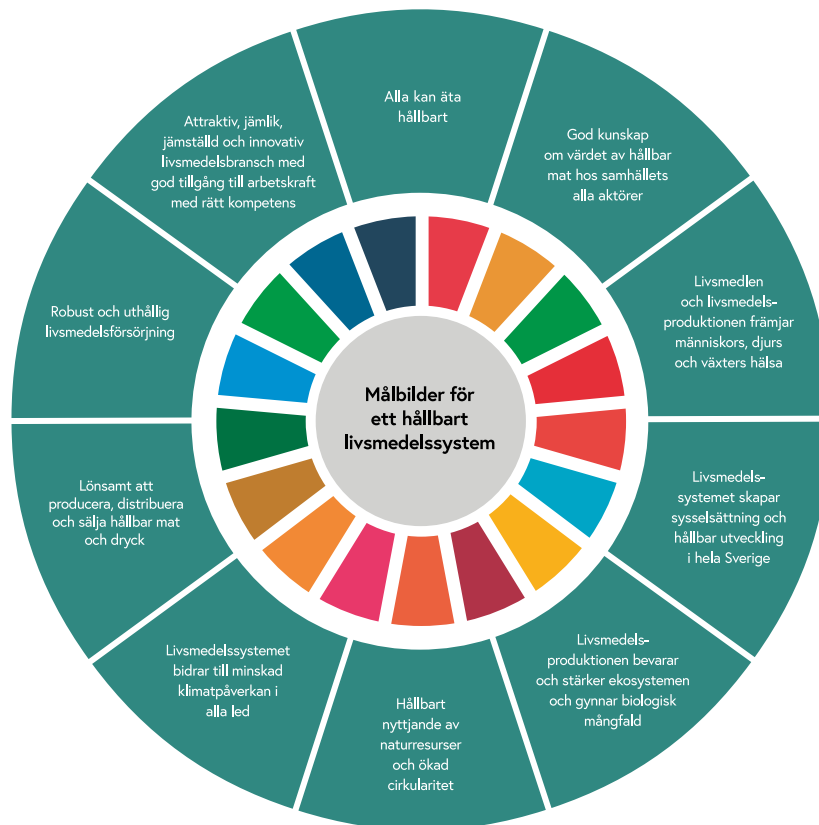
För att bibehålla och öka förtroendet för Livsmedelsverket krävs att vi ständigt utvecklar vår verksamhet, med utgångspunkt i våra målgruppers behov. Idag upplever endast tre av tio företag att vi i hög grad stödjer utveckling och innovation. Vi behöver samverka och utveckla våra tjänster tillsammans med

andra inom offentlig sektor, företag, den akademiska världen och civilsamhälle för att hantera de komplexa samhällsutmaningar vi står inför. Eftersom det sällan finns enkla svar behöver vi vara modiga och testa nya arbetssätt, lära och utveckla längs vägen. På så sätt säkrar vi att våra arbetssätt är relevanta och skapar värde – nu och i framtiden. Därför är ökad innovationsförmåga ett prioriterat mål.

Medarbetare som gör skillnad varje dag är vår viktigaste resurs. Därför är ett systematiskt arbete för ett hållbart medarbetarskap och ledarskap viktigt. En god arbetsmiljö gör att vi lättare kan attrahera och behålla rätt kompetens, och bidrar till en mer effektiv och framgångsrik verksamhet. En annan viktig förtroendefråga är vårt ansvarstagande ur ett miljömässigt perspektiv. Därför har vi satt mål om att minska vår egen miljöpåverkan genom förändrat och minskat resande i tjänsten.

Mål 2024–2026

- 5.1 Vi är en attraktiv arbetsgivare med ett hållbart medarbetar- och ledarskap
- 5.2 Vi har stärkt vår innovationsförmåga
- 5.3 Vi har ett verksamhetsstöd som möjliggör en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar verksamhet
- 5.4 Vi har halverat koldioxidutsläppen från vårt resande 2025 jämfört med 2019

Ett framtida livsmedelssystem som löser flera samhällsutmaningar

Ett mer hållbart livsmedelssystem kan bidra till förbättrad folkhälsa, minskad miljöpåverkan, stärkt försörjningsförmåga och ökad tillväxt. Omställningen är nödvändig för att nå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, de nationella miljömålen, folkhälso-målen, målen för civilt försvar och målen i livsmedelsstrategin.

Arbetet med att ställa om till ett hållbart livsmedelssystem är komplext. Lösningen på en utmaning kan påverka och försvåra arbetet med en annan utmaning. Därför behövs övergripande åtgärder och nya sätt att samverka för att bidra till en positiv omställning och utveckling av samhället.

Utifrån befintliga samhällsmål har tio myndigheter enats kring tio gemensamma målbilder för ett hållbart livsmedelssystem i Sverige:

1. Alla kan äta hållbart
2. God kunskap om värdet av hållbar mat hos samhällets alla aktörer
3. Livsmedlen och livsmedelsproduktionen främjar människors, djurs och växters hälsa

4. Livsmedelssystemet skapar sysselsättning och hållbar utveckling i hela Sverige
5. Livsmedelsproduktionen bevarar och stärker ekosystemen och gynnar biologisk mångfald
6. Hållbart nyttjande av naturresurser och ökad cirkularitet
7. Livsmedelssystemet bidrar till minskad klimatpåverkan i alla led
8. Lönsamt att producera, distribuera och sälja hållbar mat och dryck
9. Robust och uthållig livsmedelsförsörjning
10. Attraktiv, jämlik, jämställd och innovativ livsmedelsbransch med god tillgång till arbetskraft med rätt kompetens.

Med hjälp av målbilderna kan vi göra bättre konsekvensbedömningar och avvägningar, förbättra samordning och samverkan samt underlätta en fortsatt hållbar omställning för företag, organisationer och konsumenter i det svenska livsmedelssystemet.

Hur vi jobbar

Den statliga värdegrunden

Den statliga värdegrunden bygger i huvudsak på grundlagarna och fungerar som en vägledning för alla som jobbar inom staten. Den är grunden för en effektiv, rättssäker och fungerande myndighet, vilket bidrar till att förtroendet för de statsanställda, myndigheterna och förvaltningen upprätthålls och stärks. Den statliga värdegrunden sammanfattas i sex principer:

Demokrati

Vi arbetar på medborgarnas uppdrag och genomför de beslut som riksdagen och regeringen fattar. Vi är medvetna om att vår verksamhet till stor del finansieras av skattebetalarna.

Legalitet

Vi känner till och följer de lagar och regler som gäller för vår verksamhet. Vår myndighetsutövning är rättssäker.

Objektivitet

Vi agerar sakligt och opartiskt i all verksamhet och låter inte våra personliga uppfattningar påverka arbetet. Lika fall behandlas lika.

Fri åsiktsbildning

Alla medborgare har rätt till yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet. Vi är öppna och transparenta i vår verksamhet och vår kunskap är lättillgänglig och begriplig. Vi välkomnar dialog och lyssnar på synpunkter både internt och externt.

Respekt

Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde. Jämlikhet, jämställdhet, medmännisklighet och integritet är nyckelord för att uppfylla dessa krav.

Effektivitet och service

Vi utför våra uppgifter effektivt och med hög kvalitet utifrån givna resurser. Vi tillhandahåller information, vägledning, råd och annan service som efterfrågas på ett enkelt och begripligt sätt och så snabbt som möjligt.

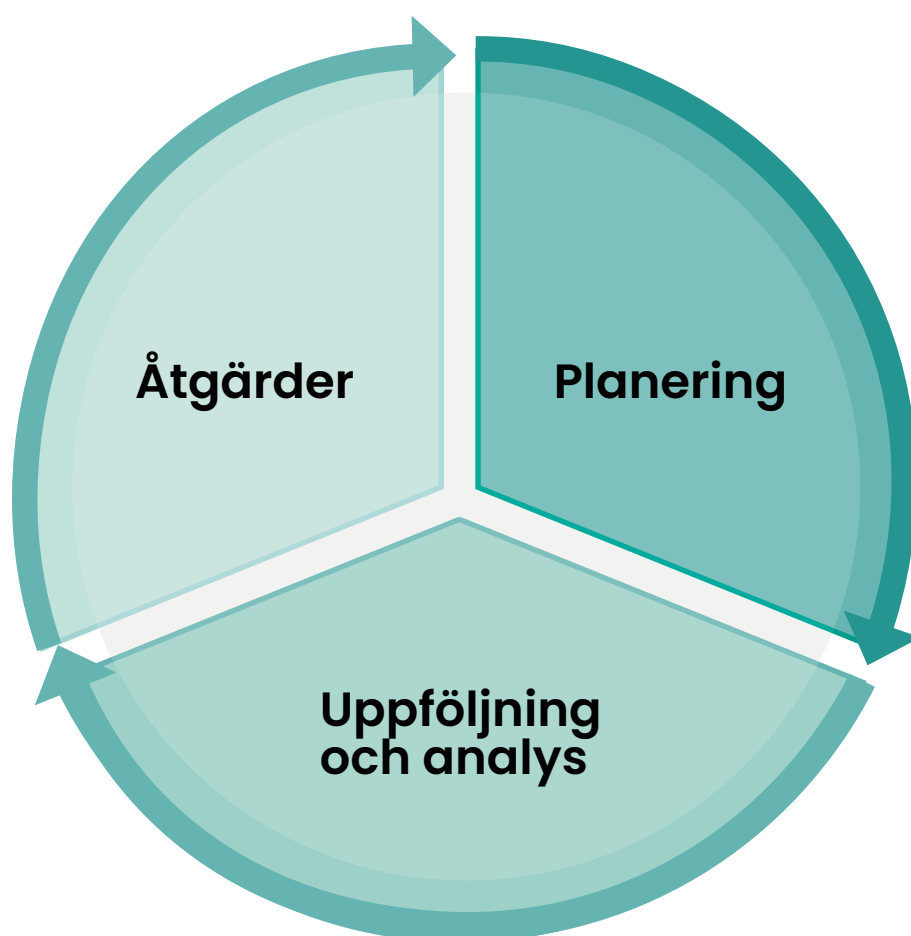
Vår styrmodell

En väl fungerade process för planering och uppföljning är en förutsättning för att vi ska ha en bra styrning och en effektiv utveckling av verksamheten som bidrar till mesta möjliga samhällsnytta.

Ett första steg i planeringen är att ledningsgruppen tydliggör riktningen och vad som ska uppnås. Det uttrycks genom mål i Inriktningen (långsiktiga och treåriga). Vid framtagande av Inriktningen beaktas vårt uppdrag, omvärldsanalys, behov som vi behöver möta och förutsättningar. Avdelningarna bryter därefter ner och konkretiserar utvalda treåriga mål till avdelningsmål. Enheter planerar aktiviteter som bidrar till målen samt kan formulera delmål. En årsbudget upprättas på myndighets- och avdelningsnivå och arbetsmiljöarbetet planeras.

Alla verksamheter följer upp sina resultat, analyserar och genomför förbättringar löpande. Efter varje tertiäl följer vi upp och analyserar resultatet samlat på myndigheten. Underlag för analysen kan vara indikatorer, utvärderingar och dialog med intressenter.

Kunskap om resultaten är en förutsättning för att utveckla verksamheten. I interna dialogmöten och uppföljningsrapporter synliggörs både avvikelser och goda exempel, och förslag till åtgärder presenteras. Vilka åtgärder som väljs kan baseras på forskning, användarundersökningar, goda exempel från andra, och kunskap hos medarbetare och chefer. Uppföljningen, förslag på åtgärder och omvärldsanalys utgör ett underlag för planeringen nästkommande år.

© Livsmedelsverket, Uppsala september 2023 ISBN: 978 91 7714 252 2 Foto omslag: Johnér, Foto inläga: Johnér,
Mostphotos, Livsmedelsverket Layout: Livsmedelsverket

 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala
Telefon: 018-17 55 00
E-post: livsmedelsverket@slv.se
www.livsmedelsverket.se